

مناسب سازی فضای پارک های عمومی جهت استفاده معلولین و ناتوانان جسمی و حرکتی (نمونه موردی بررسی یک بوستان به ازای هر یک از مناطق یازده گانه شهر شیراز)

حسین انصاری^۱

مهتاب محمدزاده^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۲۲ تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۰۳/۲۹

چکیده

فضاهای عمومی شهری نقش مهمی در برنامه های توسعه مناطق شهری دارد که از جمله ملزومات آن ایجاد بسترهای فضایی و کالبدی مناسب جهت استفاده همه اقشار جامعه از خدمات و امکانات عمومی، به منظور تحرک و جابجایی بهتر و دسترسی آسان تر در سطح شهر است. در این نگارش سعی شده با توجه به ضوابط و معیارهای موجود در منابع و لحاظ کردن آن در مشاهدات میدانی، همچنین با بررسی وضعیت پارک های منتخب شهر شیراز جهت استفاده این قشر مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد. در پژوهش حاضر از روش توصیفی کاربردی استفاده شده است؛ که گردآوری اطلاعات از طریق روش کتابخانه ای و میدانی است، همچنین برای انتخاب نمونه ها، از روش نمونه گیری کوکران استفاده شده است. با در نظر گرفتن ضوابط مطلوب طراحی برای معلولین و نیز شناسایی ویژگی های پارک های مناطق یازده گانه شیراز، اشکالات به منظور اصلاح و مناسب سازی فضای بوستان برای معلولین در سه برنامه پیشنهادی کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت آورده شده است.

واژگان کلیدی

مناسب سازی، معلولین، پارک، ناتوانان جسمی حرکتی

۱. کارشناسی ارشد مهندسی معماری.

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری.

مقدمه

از جمله ملزومات رشد و توسعه جوامع، ایجاد بسترهای فضایی و کالبدی مناسب جهت استفاده همه اقشار جامعه از خدمات و امکانات عمومی، به منظور تحرک و جابجایی بهتر و دسترسی آسان تر در سطح شهر است. در این میان با توجه به تأثیر مثبت و به سزای تفریح و گردش در فضای سبز برای معلولین، مناسب سازی پارک ها برای این قشر اهمیت ویژه ای می یابد. از این رو در این نگارش سعی شده با توجه به ضوابط و معیارهای موجود در منابع و لحاظ کردن آن در مشاهدات میدانی، همچنین با بررسی وضعیت پارک های منتخب شهر شیراز جهت استفاده این قشر مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد. این پارک ها گرچه نقاط ضعف و قوتی برای معلولین دارد اما دارای پتانسیل های بالقوه فراوانی است که با بهره گیری از آن در کنار رعایت اصول و ضوابط، می تواند به پارکی مطلوب (تعاملی، فراگیر و سلامت ساز) برای معلولین تبدیل شود.

طرح مسأله و بیان پژوهش

فضاهای عمومی شهری نقش مهمی در برنامه های توسعه مناطق شهری دارد. فضای عمومی، فضایی است که به نظر می رسد با توجه به نیازهای شهروندان به وجود آمده است و استفاده از آن برای عموم آزاد می باشد. ویژگی این فضا این است که اجازه حضور گروه های مختلف مردم - صرف نظر از طبقه اجتماعی، سن و جنس را می دهد (جهانبخش علمداری و حبیبی ۱۳۹۹:۲۰۱۲).

در فرآیند برنامه ریزی شهری سازگاری، مصالحه و هماهنگی بین منافع متباین فراهم می گردد و هنر برنامه ریزی این است که بتواند تعامل و تعادلی بین گروه های ذی نفع ایجاد کند؛ بنابراین شهرها باید به گونه ای طراحی و برنامه ریزی شود که برای همه ساکنان حتی معلولین مورد استفاده قرار گیرد (سعیدنیا ۱۳۷۸).

چگونگی روابط انسان ها با محیط، نحوه برقراری و تأثیر پذیری خصوصیات اکوسیستم ها در کیفیت احساسی و روانی انسان ها، امروزه یکی از انشعاب های علوم انسانی را پدید آورده است. لوکوبورزیه معتقد است که انسان باید در محیطی زندگی کند که واجد شرایطی همچون: هوای تمیز، سکوت، آرامش قلبی، رفع کامل گرد و غبار، حفاظت کامل در مقابل سر و صدای خارجی، برخورداری از آفتاب، روشنایی طبیعی، هوای زنده، سبزی و آسمان باشد؛ بنابراین عدم ارتباط مستقیم انسان ها با فضای آزاد، سر و کار داشتن با کارهای یکنواخت در محیط های بسته و غیره، انسان را در مقابل بیماری های روانی ناتوان می گرداند (حکمتی، ۱۳۷۱:۳۱۱).

از جمله ملزومات رشد و توسعه جوامع، ایجاد بسترهای فضایی و کالبدی مناسب جهت استفاده همه اقشار جامعه از خدمات و امکانات عمومی، به منظور تحرک و جابه جایی بهتر و دسترسی آسان تر در سطح شهر است. ناتوانان جسمی، معلولان و جانبازان، بخشی از افراد جامعه اند که همچون سایرین، نیازمند دسترسی و استفاده از امکانات و خدمات عمومی هستند؛ اما وجود برخی موانع به خصوص در نحوه طراحی، معماری و شهرسازی، بسیاری از فضاهای شهری، به

ویژه معابر عمومی، پارک ها و فضاهای سبز را فاقد شرایط لازم برای برآورده ساختن نیازهای دسترسی افراد معلول نموده است. (حناچی، ۱۳۸۳: ۱۱)

با توجه به اهمیت مسأله، مراکز تفریحی و باغ های شهری، باید طوری احداث شوند که مورد استفاده افراد ناتوان جسمی و معلولان نیز قرار گیرند. تقسیم بندی فضاهای داخلی این اماکن، باید به نحوی انتخاب شود که اشیا ثابت یا متحرک داخلی آن ها، کوچکترین مشکلی برای عبور نابینایان و صندلی چرخدار به وجود نیاورد. فرد معلول باید بتواند به آسانی خود را به مرکز تفریحی برساند و در داخل آن، بدون کمک دیگران گردش کند، این مسأله برای کلیه معلولان (از نابینایان تا افرادی که دارای نقص عضو هستند)، صدق می کند. برای دستیابی به این هدف، آنها محتاج به فضایی هستند که نه برای دیگران مزاحمتی ایجاد نمایند و نه دیگران برای آنها مشکلی به وجود آورند. متأسفانه پارک های شهری نیز همانند دیگر تأسیسات اجتماعی (کاربری های شهری) قادر به میزبانی از معلولان نیستند و به آنها بهره کافی نمی رسانند. (رئیزی دهکردی، ۱۳۷۶: ۲۴۳)

معلولان از هر نوع معلولیت جسمی یا روحی که برخوردار باشند، علارغم وجود قوانین بهره مندی برابر از حقوق شهروندی، همچون سایر شهروندان، در عمل با توجه به وجود طراحی ها و ساخت و سازهای غیر اصولی و به دور از حداقل استانداردها، این اقشار از دسترسی سهل و آسان به اماکن عمومی شهر محرومند و این امر لزوم توجه بیش از پیش به طراحی های اصولی و همراه با رعایت استاندارد به ویژه در اماکن عمومی شهر، که مورد استفاده اقشار و گروه های مختلف است را گوشزد می کند.

از زمان تدوین اولین مجموعه ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای معلولان در ایران بیش از ۱۵ سال میگذرد؛ اما آنچه در طول این مدت کاملاً مشخص و غیر قابل انکار است، ناکام بودن این دستورالعمل ها، در مقام اجرا می باشد و شاهد این ادعا وضعیت فعلی معابر و فضاهای عمومی بوده که تردد و استفاده معلولان را از آنان عملاً غیر ممکن ساخته است. (رفع زاده، ۱۳۸۳: ۴۷)

هدف این مقاله بررسی و ارزیابی پارک های شهر شیراز با استفاده از ضوابط و معیارهای موجود در جهت توانمندسازی معلولان در بهره گیری از پارک ها و فضاهای سبز شهر و سازگار ساختن این کاربری های شهری با نیازهای این قشر از جامعه است.

پیشینه پژوهش

در کشورهای مختلف دنیا، از دهه هفتاد میلادی به بعد مناسب سازی اماکن عمومی و انطباق آن با نیازهای افراد دارای معلولیت، بخصوص معلولان جسمی-حرکتی در دستور کار قرار گرفت و تجربه های کسب شده در این مورد سبب گردیده است تا پرداختن به این مسئله به گونه ای بین المللی نیز مطرح و در دستور کار سازمان ملل متحد قرار گیرد، به طوری که در قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل متحد مورخ سوم دسامبر ۱۹۸۲ در برنامه اقدام جهانی برای معلولان در بند ۱۲ چنین آمده است:

برابری فرض ها در کشورهای در حال توسعه به فرایندی اطلاق می شود که از طریق آن نظام کلی جامعه، نظیر محیط فیزیکی و فرهنگی، مسکن، حمل و نقل، خدمات اجتماعی و بهداشتی، فرصت های شغلی و آموزشی، زندگی اجتماعی و فرهنگی از جمله تسهیلات ورزشی و تفریحی در دسترس همه افراد جامعه به خصوص افراد کم توان قرار گیرد (سازمان ملل متحد، ۱۳۷۲).

مارکوس و فرانسیس در سال ۱۹۹۰ در کتابی با عنوان هفت نوع فضای شهری مکان های مردمی، راهنمای طراحی فضاهای باز شهری طراحی و معرفی کرده اند که در اغلب فضاها به معلولین توجه شده است (Francis, 1990) کناسون در سال ۱۹۹۹ در تحقیق خود با موضوع ایجاد فضاهای قابل دسترس و محیط برابر برای معلولین در پی ارائه خدمات تخصصی و حرفه ای در تمام سطح شهر، به ویژه معلولان در مناطق شهری استرالیا بود. (Knudson, 1999) یتس در مقاله ای بیان می کند که با یکپارچه سازی طراحی فضاهای شهری می توان دو مقوله تحرک و قابلیت دسترسی را برای تمام اقشار جامعه بوجود آورد تا هر کسی قادر باشد به طور آزادانه در فضاهای شهری قدم گذارد (Yeats, 1999).

اهمیت و ضرورت پژوهش

بنا به آمارهای رسمی کشور در سال ۱۳۹۵: تعداد معلولان کشور ۱۲۳۴۵۶۵ نفر معادل ۷ درصد جمعیت کشور دچار معلولیت هستند، فارس ۹۸۸۵۳ نفر (سالنامه آماری) و شیراز ۳۴۵۷۵ هزار نفر از جمعیتشان را معلولین تشکیل می دهند. مدیرکل بهزیستی استان فارس گفت: تعداد یک هزار و ۲۹۴ معلول قطع نخاعی در استان فارس وجود دارد و استان در این زمینه رتبه اول کشور را به خود اختصاص داده است.

تعداد جانبازان استان شامل ۳۹ هزار و ۷۰۰ جانباز نخاعی، قطع عضو و اعصاب و روان است، اظهار داشت: ۶۱ درصد از جانبازان فارس زیر ۲۵ درصد، ۳۹ درصد بالای ۲۵ درصد و ۶۵۷ نفر نیز بالای ۷۰ درصد دارای شرایط جانبازی هستند. در جامعه ای مانند کشور ما بنابراین، با توجه به آمارهای یادشده، به ویژه در شیراز که بخش مهمی از افراد این شهر را معلولان و جانبازان تشکیل می دهند و تعداد زیادی از آنان جانبازان جنگ تحمیلی هستند و از طرف دیگر شهر شیراز، شهری فرهنگی-ادبی، تاریخی و توریستی است و هر ساله توریست های بیشماری از این شهر بازدید می کنند و بخشی از این توریست ها را نیز معلولان تشکیل می دهند. (مرکز آمار ایران ۱۳۹۰)

با آنکه آمار مربوط به معلولان، اخذ شده از سازمان بهزیستی استان به صورت برآوردی است و مسئولین اذعان داشتند که آمار دقیقی در سطح شهر شیراز و حتی کشور از تعداد معلولان وجود ندارد، با این حال، با وجود تعداد بالای جانبازان و معلولان در شهر، ضرورت مناسب سازی معابر و فضاهای عمومی شهری بر طبق ضوابط و معیارها و استانداردهای موجود، امری اجتناب ناپذیر است. تا این اقشار جامعه نیز همچون سایر شهروندان، بتوانند در محیط زندگی خود، حتی الامکان مستقل و بدون وابستگی زندگی کنند. از سویی علیرغم شرایط بعد از جنگ و خواست جامعه در توجه به مشکلات جانبازان و معلولان در دسترسی به ساختمان ها و محیط های شهری، که زیربنای حل

مشکلات ایشان است، به دلیل نبود یک نظام کنترل کارا، تاکنون چه در زمینه طراحی و برنامه ریزی شهری و چه در جهت طراحی ساختمان ها، توجه چندانی به رعایت ضوابط مربوطه نشده است (نورانی، ۱۳۶۶: ۱۵۹) با این اوصاف و با توجه به مشکلات و موانع موجود در سطح شهر شیراز و همچنین افزایش افراد معلول و ناتوان جسمی به علت حوادث غیر مترقبه همچون تصادفات رانندگی و غیره، تعمق در رفع تنگنایهای فراروی معلولان و جانبازان در معابر و مراکز عمومی و کاربری های مختلف به صورت علمی کاربردی امری اجتناب ناپذیر است.

ناتوانان جسمی، معلولان و جانبازان، بخشی از افراد جامعه اند که همچون سایرین، نیازمند دسترسی و استفاده از امکانات و خدمات عمومی هستند؛ اما وجود برخی موانع بویژه در نحوه طراحی معماری و شهرسازی، بسیاری از فضاهای شهری، به ویژه معابر عمومی، پارک ها و فضاهای سبز را فاقد شرایط لازم برای برآورده ساختن نیازهای دسترسی افراد معلول نموده است. با توجه به اهمیت مسأله، مراکز تفریحی، به خصوص پارک ها، فضاهای سبز و باغ های شهری، می بایست به گونه ای طراحی و احداث شوند که کم توانان جسمی نیز قادر به استفاده از این گونه اماکن باشند. به دنبال این هدف و با توجه به ضوابط و معیارهای موجود در منابع و لحاظ کردن آن در مشاهدات میدانی، وضعیت پارک های منتخب مناطق ۱۱ گانه شهر شیراز به عنوان نمونه مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است.

قلمرو پژوهش

قلمرو مطالعه شهرشیراز است و تعداد ۱۱ پارک مهم این شهر انتخاب شده و مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته اند.

روش کار و تدوین پژوهش

در این پژوهش از روش توصیفی کاربردی استفاده شده است. تحقیقات توصیفی هم جنبه مبنایی داشته هم جنبه کاربردی، در بعد کاربردی از نتایج این تحقیقات در تصمیم گیری ها و سیاستگذاری ها و همچنین برنامه ریزی ها استفاده می شود (حافظ نیا، ۱۳۸۱: ۱۵)

گردآوری اطلاعات از طریق روش کتابخانه ای و میدانی است؛ و برای انتخاب نمونه ها، از روش نمونه گیری کوکران استفاده شده است و تعداد ۱۱ پارک به عنوان نمونه انتخاب شده و مورد مشاهده و بررسی قرار گرفته اند.

در فرمول کوکران:

$$n = \text{حجم نمونه}$$

$$N = \text{حجم جمعیت آماری (حجم جمعیت شهر، استان و...)}$$

$$t \text{ یا } z = \text{در صد خطای معیار ضریب اطمینان قابل قبول}$$

$$p = \text{نسبتی از جمعیت فاقد صفت معین (مثلا جمعیت مردان)}$$

$$q = (1-p) = \text{نسبتی از جمعیت فاقد صفت معین (مثلا جمعیت زنان)}$$

$$d = \text{درجه اطمینان یا دقت احتمالی مطلوب}$$

طبق فرمول بالا اگر بخواهیم حجم نمونه را با شکاف جمعیتی ۰,۵ (یعنی نیمی از جمعیت حایز صفتی معین باشند). نیمی دیگر فاقد آن هستند.

معمولا مقدار q و p را ۰,۵ در نظر می گیریم. مقدار Z معمولا ۱,۹۶ است. d می تواند ۰,۰۱ یا ۰,۰۵ باشد.

$$n = \frac{\frac{z^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} (\frac{z^2 pq}{d^2} - 1)}$$

تعاریف و مفاهیم

پارک

قطعه زمینی است مشجر، منظم یا غیر منظم با انواع درختان و سبزه زارها که برای استفاده مردم یک شهر یا منطقه احداث شده باشد (تقوایی و رضایی ۱۷:۱۳۸۱) پارک ها و فضاهای سبز شهری به دلیل نقش دو گانه خود یعنی اهمیت تفریحی و نیز تأثیر در حفظ و تعادل محیط زیست شهری، تعدیل آلودگی و تلطیف هوا و کاهش بار خستگی روحی و جسمی، بسیار ارزشمند هستند میدانیم که نقش این فضاها فقط منحصر به مسائل تفریحی و اوقات فراغت نیست از این رو باید به گونه ای مستقل، مورد توجه برنامه ریزان قرار گیرد (تقوایی و شاهوردیان، ۴۶:۱۳۸۱)

مناسب سازی

مناسب سازی عبارت است از فراهم ساختن زمینه استفاده یکسان تک تک افراد جامعه از امکانات موجود جامعه با هر شرایط روحی و جسمی و مطابق با نیاز آن فرد اعم از رفاهی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و منابع طبیعی (بدلا، ۴:۱۳۸۳)

معلولیت

هر نوع کمبود یا فقدان توانایی (ناشی از اختلال) که فعالیت فرد را برای انجام امری به روشی که افراد عادی انجام می دهند محدود سازد یا دامنه فعالیت او را از حالت طبیعی خارج نماید معلولیت گفته می شود (حجتی، ۱:۱۳۸۶)

ناتوانی جسمی

محدودیت در توانایی شخص، که متعاقب نقص ایجاد می شود و معمولاً اختصاصی و شخصی است

معیارها و ضوابط طراحی و ساخت اماکن عمومی متناسب با معلولان

با توجه به این که معیارها و ضوابط استفاده شده در مشاهدات میدانی به شکل کلی بوده است؛ در این بخش، به توضیح و تشریح هشت معیار استفاده شده در این پژوهش پرداخته می شود؛

وجود توقفگاه ویژه معلولان در کنار پارک

اگر پارک فاقد پارکینگ اختصاصی است، اختصاص دو پارکینگ ویژه معلولان به فاصله ۵۰۰ متر از یکدیگر و با نصب علامت مخصوص در کنار خیابان اصلی الزامی است. این پارکینگ ها باید در نزدیک ترین فاصله به درهای ورودی پارک در نظر گرفته شوند. باید توجه داشت حداقل عرض مورد نیاز برای توقف اتومبیل معلولان با صندلی

چرخدار ۳/۵ متر است اگر پارک خود، دارای پارکینگ اختصاصی است باید فضای معادل ۲ درصد فضای توقفگاه به معلولان اختصاص داده شود و این منطقه با علامت مخصوص معلولان در کف توقفگاه مشخص شده و توقف سایر وسایل نقلیه در این محل ها ممنوع شود. نصب پل بر روی جوی های آب مجاور پارکینگ ها و همچنین حذف هر گونه جدول بین محل توقف اتومبیل و پیاده رو که مانع عبور صندلی چرخدار و دسترسی معلولان باشد از نکاتی است که باید مورد توجه قرار گیرد. (کارگری، ۱۳۷۰: ۱۵)

دسترسی ایمن و آسان به پارک

نظر به ویژگی های گروه های مختلف معلولان، فضاها باید به نحوی طراحی گردد که امکان دسترسی سهل و آسان را برای آنان به راحتی فراهم آورده و بر سر راه آنان موانعی ایجاد ننماید. این تسهیلات صرف نظر از رعایت برخی نکات فنی و ضوابط مربوط به معلولان، شامل سادگی ارتباطات، احتراز از اختلاف سطح های غیرضروری، تعبیه امکانات و مسیرهای ویژه است. (حجتی ۱۳۸۶: ۲)

پارک های عمومی باید به نحوی ساخته شوند که قابل استفاده برای تمام اقشار جامعه به خصوص معلولان باشند. معیار مطلوبیت یک محل برای فرد معلول، متناسب بودن محیط اطراف در ارتباط با نیازهای حرکتی و نحوه دستیابی هر چه آسانتر و سریعتر به محل مورد نظر است. به عنوان مثال اگر پارک در نزدیکی چهار راه های اصلی واقع شده باشد؛ ایمنی در دستیابی به آن نیز باید تأمین گردد. بنابراین خط کشی عابر پیاده در سواره رو، در کلیه تقاطع ها، حداکثر در هر ۵۰۰ مترامری الزامی است. به خصوص محل تردد معلولان باید مشخص شود. (کارگری ۱۳۷۰: ۱۵)

محل احداث پارک از نظر قابل دسترس بودن برای همگان و به ویژه معلولان حائز اهمیت است. بهتر است فضای سبز هر چند کوچک در نقاط نزدیک به مراکز نگهداری معلولان برای این دسته از معلولان احداث شود تا دسترسی این گروه به پارک در کمترین زمان ممکن و طی کوتاهترین فاصله انجام پذیرد. احداث پارک در نزدیکی مراکز نگهداری معلولان، به طوری که یک فرد معلول با پیمودن حداکثر ۴۰۰ متر بتواند از آن استفاده نماید امری ضروری به نظر می رسد. (کارگری، ۱۳۷۰: ۱۵)

مناسب بودن ورودی پارک

ورودی پارک باید عرض حداقل معادل ۹۵ سانتیمتر داشته باشد. همچنین از به کارگیری هر نوع پله در کنار درهای ورودی باید اجتناب شود. در صورت نیاز به پله (برای رفع اختلاف ارتفاع) از مسیر شیبدار برای این کار می توان استفاده کرد (همان، ۱۳۷۰: ۱۵)

مسیر بدون مانع با شیب و عرض و کفپوش مناسب و اتصال پیوسته

اهمیت پیوندهای جمعی بین خود معلولان و افراد غیر معلول ایجاب می کند که از نقطه نظر بصری امکانات مناسبی یکپارچگی فضاها در نظر گرفت شده طراحی گردد. به این ترتیب روشن است که از طراحی فضاها تودرتو و پیچ دار که متضمن تفکیک خیلی خرد فضاها یا کلان به فضاها کوچکتر است باید حتی -الامکان اجتناب شود و

دید و منظرهای متعدد برای حفظ یک ارتباط بصری یکپارچه در نظر گرفته شود. (حجتی، ۱۳۸۶: ۳). کم بودن عرض مفید گذرگاه ها مشکلات فراوانی برای تردد معلولانی که از صندلی چرخدار استفاده می کنند ایجاد می کند برای عبور یک صندلی چرخدار عرض مورد نیاز ۱۲۰ سانتیمتر، برای دور زدن آن عرض معادل ۱۸۰ سانتیمتر لازم است. البته این عرض در گذرگاه های اصلی باید مد نظر باشد و در مورد گذرگاه های فرعی نیازی به عرض زیاد نیست. زیرا عرض بیش از حد گذرگاه ها ممکن است به زیبایی پارک لطمه بزند. باید توجه کرد عرض پیاده رو نباید از ۱۵۰ سانتی متر کمتر باشد در شیب های کوتاه می تواند تا ۱۲۰ سانتیمتر هم برسد. از نصب هر نوع تابلو و یا مانع، مثل باجه تلفن صندوق پست، سطل زباله، آبخوری و... که موجب کاهش عرض مفید پیاده رو می شود باید خودداری نمود و برای علائم و یا موانع اجباری باید فاصله های معادل حداقل ۹۰ سانتیمتر از لبه پیاده رو در نظر گرفت.

ایجاد جدول با حداقل ۵ سانتیمتر بین پیاده رو و باغچه کنار پیاده رو الزامی است. در قسمت هایی از پارک که قرار است روکشی غیر از پوشش گیاهی به کار رود لازم است از مواد سخت و غیر لغزنده استفاده شود زیرا استفاده از مصالح غیر ثابت و جابه جا شونده مثل سنگریزه در سطح گذرگاه ها، مشکلات بسیاری را در امر جابه جایی برای معلولان که از صندلی چرخدار استفاده می کنند ایجاد می کند، برای اتصال قسمت های مختلف پارک که با یکدیگر اختلاف سطح دارند به جای پله می توان از شیب های یکنواخت که بسیار هم طولانی نباشد استفاده کرد. زیرا پله مانع بزرگی، برای دسترسی معلولان به قسمت های مختلف پارک است. شیب طولی پیاده رو برای هدایت صندلی چرخدار توسط شخص معلول می تواند حداکثر ۵ درصد باشد و اگر گذرگاه دارای دستگیره و یا میله دستگرد باشد این شیب می تواند حداکثر ۸۰ درصد برسد. شیب عرضی می تواند حداکثر معادل ۲ درصد باشد. در مواقعی که استفاده از پله ضروری است، وجود علائم حسی در کف و قبل از ورود به قفسه ها پله ها برای هشدار به نابینایان الزامی است. همچنین استفاده از دست انداز (دستگیره) با ارتفاع مناسب در طرفین پله ها (کودکان ۶۰ سانتی متر و بزرگسالان ۷۵-۸۰ سانتیمتر) به ایمن سازی پله ها کمک فراوانی می کند. لبه پله باید کاملاً غیر لغزنده بوده به وسیله اختلاف جنس قابل تشخیص باشد اندازه استاندارد پله ها، ارتفاع ۱۶ و ترجیحاً ۱۴ سانتی متر و عرض سطح پاخور پله ها ۲۸-۳۲ سانتیمتر و عرض پله حداقل ۱۲۰ سانتیمتر است. (کارگری، ۱۳۷۰: ۱۵)

خدمات رفاهی مناسب داخل پارک

به لحاظ این که معلولان در گروه های متعدد و متفاوتی طبقه بندی می شوند (فلج مغزی، نخاعی و ...) طبعاً فضاهای ورزشی مربوط به هر گروه دارای ویژگی های معین است؛ که در صورت تخصیص یافتن یک فضا به یک گروه از معلولان، با امکانات بسیار جزئی و تغییراتی اندک قابل استفاده برای فعالیت های گروه های مختلف می باشد (حجتی، ۱۳۸۶: ۳). در داخل مراکز تفریحی یا پارک ها لازم است تعدادی استراحتگاه برای نشستن مراجعه کنندگان در نظر گرفته شود. زیرا در صورت عدم وجود استراحتگاه میانی در فاصله مناسب، مراجعه کنندگان مجبور به نشستن و

دراز کشیدن بر روی چمن ها می شوند (دهکردی، ۱۳۷۶: ۲۴۳) استراحتگاه های میانی را باید در فواصل حداکثر ۴۵ متر از یکدیگر قرار داد. در این صورت این محل دارای نیمکت و محل قرارگیری صندلی چرخدار است. استراحتگاه های میانی باید طوری طراحی شوند که هر کدام از یکدیگر مجزا و دارای علامت ویژه باشند. نصب مجسمه های گوناگون، درخت های گل و اشیاء مخصوص و نیز استفاده از رنگ های مختلف، می تواند علائم و نشانه های شناسایی باشند که مراجعه کنندگان را در پیدا کردن نقاط مختلف مراکز تفریحی یا باغ یاری رسانند. (دهکردی، ۱۳۷۶: ۲۵۵) یکی از مهم ترین نکات طراحی برای معلولان پیش بینی ایمنی حداکثر در مواقع اضطراری و آتش سوزی ها است. معلولان به لحاظ استفاده از وسیله های مختلف حرکتی، قابلیت جابجایی سریع و به موقع را نداشته و طبعاً فضاها باید طوری طراحی گردد که حداکثر امکان فرار را در مواقع خطر برای آنان به وجود آورد. (حجتی، ۱۳۸۶: ۳)

سرویس های بهداشتی ویژه معلولان

سرویس های بهداشتی مراکز تفریحی و پارک ها، باید قابل استفاده برای معلولان نیز باشد. برای دستیابی به این منظور، لازم است در نقاط مختلف مراکز تفریحی یا پارک ها و به نسبت بزرگی آن ها، تعدادی سرویس بهداشتی ساخته شود. در این صورت سرویس های بهداشتی با مشخصات زیر در نظر گرفته شوند؛

- توالی های زنانه و مردانه مجزا از یکدیگر و در داخل هر یک از آن ها به نسبت مراجعه کنندگان، حداقل یک توالی به ازای ده توالی معمولی و یک دستشویی به ازای ده دستشویی معمولی، برای معلولان در نظر گرفته شود.
- محل توالی معلولان با علامت بین المللی ویژه، نشانه گذاری شود.
- ورودی اصلی توالی برای نابینایان قابل تشخیص باشد.
- هر منطقه جداگانه پارک یا مراکز تفریحی، دارای سرویس های بهداشتی جداگانه و مجزا باشد (همان، ۱۳۷۶: ۲۴۴)

وجود تابلو و علائم راهنما و حسی ویژه معلولان

وجود تابلو و علائم راهنما و حسی در پارک ضروری است. این علائم باید طوری طراحی شود که برای تمامی معلولان جسمی و حرکتی و نابینایان قابل استفاده باشد. بعضی از این علائم عبارتند از: ماکت مجموعه، تابلو راهنما، دفترچه راهنما و غیره که در زیر توضیح داده خواهد شد. (دهکردی، ۱۳۷۶: ۲۶۵)

- تهیه دفترچه راهنمای مرکز تفریحی یا پارک برای معلولان و مراجعه کنندگان مفید است. به عبارت دیگر در این دفترچه مشخص می شود که فرد معلولی که قصد استفاده از مرکز تفریحی را دارد، آیا می تواند از نقاط مختلف مرکز استفاده کند یا خیر؟ و در صورت استفاده، آیا تمام نقاط مرکز تفریحی برای او قابل دسترسی است یا خیر؟
- به این طریق، فرد معلول جسمی - حرکتی، نابینا و ... به درستی درخواهد یافت که محیط فعالیت او از کجا آغاز می شود و به کجا ختم می گردد. در این صورت لازم است در هر نقطه مشخص از مرکز تفریحی یا پارک (مثلاً در چهارراه های اصلی و استراحتگاه های میانی) تابلوی کلی از تمام مسیرهای مجموعه تفریحی ثبت گردد تا

مراجعه کنندگان در صورت احتیاج بتوانند به کمک آن، محل ایستایی خود را پیدا کرده و مسیر مورد نظر خود را تعیین کند.

وجود آبنما و گیاهان خوشبو

جذابیت پارک و آرامشی که در بازدیدکننده به وجود می آورد، ناشی از وجود گیاهان مختلف، آبنماهای زیبا، محیط آرام و هوای دلپذیر آن است. گیاهان و آبنماها را به عنوان ابزاری در جهت ساخت این محیط دلپذیر، می توان به نحوی به کار گرفت که همه اقشار مردم از آن بهره مند شوند. معلولان قشری از جامعه هستند که در استفاده از این زیبایی ها با ناتوانایی هائی مواجهه هستند، برای بکارگیری حداکثر توان این قشر از جامعه می توان از گیاهان یا آبنماهایی استفاده کرد که برای این گروه نیز به نحو احسن قابل استفاده باشد. برای بهره گیری از حس شنوایی در نابینایان می توان با استفاده از پستی و بلندی های پارک و ساخت آبشار و یا ایجاد جوی های مناسب، صدای موزون و زیبای حیات را احیا کرد و یا با ساختن لانه در پارک نه تنها به زیبایی پارک افزود، بلکه محیطی طبیعی و آرام در پارک به وجود آورد. برای بهره گیری از حس بویایی در معلولان حسی از جمله نابینایان، می توان از درختان و درختچه های خوشبو که شاخ و برگ و یا گل های خوشبو دارند، استفاده کرد. (کارگری، ۱۳۷۰: ۳۰)

ضوابط مطلوب طراحی فضای شهری

ملزومات	توضیحات
پیاده رو	حداقل عرض ۱۲۰ سانتی متر با در نظر گیری مسیر ویژه نابینایان
	حداکثر شیب عرض پیاده رو ۲٪ و حداکثر شیب طولی ۸٪ و حداکثر شیب بین دو پیاده رو که نسبت به هم اختلاف سطح دارند در سر پیچ ۳٪
	ایجاد جدول به ارتفاع ۵ سانتی متر بین پیاده رو، باغچه یا جوی کنار پیاده رو
	پوشش کف پیاده رو باید از مصالح سخت و غیر لغزنده باشد و همسطح بودن هر گونه درپوش با سطح پیاده رو
توقفگاه	توقفگاه ویژه معلولین باید با علامت مخصوص مشخص شود
	حداقل عرض محل توقف اتوموبیل معلولین با صندلی چرخدار ۳/۵ متر
	نزدیکترین فاصله به درهای ورودی یا خروجی
	مسیر بدون اختلاف سطح و اختصاص ۳ درصد فضای توقفگاه به معلولین
تجهیزات شهری	در نظر گیری حداقل یک آبریزگاه برای معلولین، به ازای هر ده واحد یک واحد اضافه گردد.
	پیش بینی فضای آزاد به ابعاد ۱۱۰*۱۴۰ سانتی متر در جلو تلفن، کیوسک مطبوعات و کلیه بناهای عمومی بوستان با رعایت ضوابط دسترسی معلولین
فضاهای بهداشتی	حداقل اندازه سرویس بهداشتی ۱۵۰*۱۷۰ سانتی متر
بهداشتی	در سرویس بهداشتی باید به بیرون باز شود و گشودن آن از بیرون در مواقع اضطراری امکان پذیر باشد.

نسب کاسه مستراح به ارتفاع ۴۵ سانتی متر از کف و نسب دستشویی به ارتفاع ۷۵ سانتی متر از کف حسب ضوابط الزامی است.	
نصب دستگیره های کمکی حسب ضوابط ضروری می باشد	

منبع: ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای معلولین جسمی و حرکتی مورخ ۸/۳/۶۸

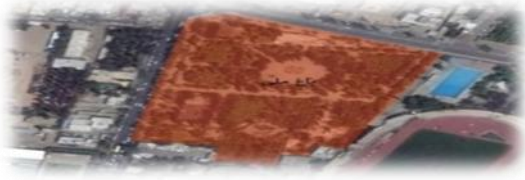
ضوابط مناسب سازی محیط پارک برای معلولان

ملزومات
کاشت گیاهانی که ریختن میوه های آن ها در اطراف پیاده رو ایجاد لغزندگی می کند ممنوع است.
وجود علائم بصری برای ناشنویان و علائم صوتی برای نابینایان ضروری است
رعایت ضوابط مربوط به تابلو ها حسب مقررات ویژه معلولین
ارایه علائم فقط به صورت تصویری مجاز نیست و همچنین میله ها و نرده های راهنما باید دارای علائم حسی باشند تا نابینایان را آگاه نمایند

(منبع: طرح تفصیلی شهر شیراز ضوابط و مقررات شهرسازی و ساختمانی)

بررسی وضعیت نمونه های موردی در سطح شیراز

در جدول زیر به معرفی بوستان های منتخب به ازای هر یک از مناطق یازده گانه شهر شیراز می پردازیم که به تفصیل عبارت است از نام بوستان ، منطقه شهرداری و تصویر هوایی می باشد.

ردیف	نام بوستان	منطقه شهرداری	تصویر هوایی
1	آزادی	منطقه ۱	
2	ولیعصر (عج)	منطقه ۲	
3	باغ ملی	منطقه ۳	
4	جنت	منطقه ۴	

	منطقه ۵	شهدا	5
	منطقه ۶	علوی	6
	منطقه ۷	شهروند	7
	منطقه ۸	ابوذر	8
	منطقه ۹	جماران	9
	منطقه ۱۰	حاشیه ای بلوار دکتر حسابی	10
	منطقه ۱۱	نماز	11

(منبع: نگارنده)

منطقه ۱ (بوستان آزادی)

پارک آزادی یا پارک شهر، نام یکی از قدیمی ترین بوستان‌های شیراز، است که در سال ۱۳۴۵ در زمینی به وسعت بیش از ۲۰۰ هزار متر مربع در شمال شیراز ساخته شد. این بوستان به عنوان بزرگترین مرکز بوستان شیراز شناخته می‌شود.

منطقه ۲ (پارک ولیعصر)

بوستان ولیعصر با وسعتی بیش از ۸۵ هزار مترمربع، دومین بوستان بزرگ شیراز است که قدمتی طولانی دارد.

منطقه ۳ (باغ ملی)

از باغ های شیراز است که در چهار راه حافظیه قرار دارد و از ناحیه جنوبی تا بیمارستان شهید دستغیب و از ناحیه شرقی تا ورزشگاه حافظیه، امتداد یافته است. اراضی این ناحیه در قرن هشتم صحرای مصلی و جعفر آباد بوده که با گذر زمان به ساختمان های مسکونی و اداری تبدیل و بخشی از آن نیز به باغ ملی تبدیل شده است.

منطقه ۴ (بوستان جنت)

باغ جنت از جمله باغ های دوره قاجار است که در صحرای کشن واقع در سمت جنوب شهر شیراز اول جاده بوشهر قرار گرفته است.

منطقه ۵ (بوستان شهدا)

یکی از بزرگترین پارک های شیراز است که به یادبود شهدا درختکاری شده است. در سال ۱۳۶۷ تاسیس شده است و دارای ۲۴۰۰۰ متر مربع مساحت می باشد.

منطقه ۶ (بوستان علوی)

این بوستان یکی از باغ های قدیمی شیراز است که ۱۳۷۵ بازسازی و به صورت پارک در آمده است.

منطقه ۷ (بوستان شهروند)

بوستان شهروند در شرق شیراز و در منطقه ای نسبتاً محروم است که اکنون بزرگترین فرهنگ سرای شیراز را نیز در خود می بیند.

منطقه ۸ (بوستان ابوذر)

بوستان ابوذر در منطقه ۸ شیراز واقع در خیابان بنی هاشمی - خیابان ابوذر می باشد.

منطقه ۹ (بوستان جماران)

بوستان جماران واقع در شهرک بهاران شیراز در منطقه ۹ می باشد.

منطقه ۱۰ (بوستان حاشیه ای بلوار دکتر حسابی)

این بوستان واقع در شمال غرب شیراز می باشد که سومین سرای فرهنگ مهربانی در آن قرار دارد.

منطقه ۱۱ (بوستان نماز)

بوستان نماز در ۴۵ متری بلوار رسول اعظم (ص) واقع در بلوار نصر، یکی از بزرگترین طرح های شهرداری این منطقه است که ساخت فاز دوم آن از سال ۹۲ آغاز شد. مساحت این پارک را ۴ هکتار است.

وضعیت پارک ها براساس معیار و ضوابط مورد بررسی

نام بوستان	ضوابط و معیارها	۱. وجود توقفگاه ویژه معلولین در کنار پارک	۲. دسترسی ایمن و آسان به پارک	۳. مناسب بودن ورودی پارک	۴. مسیر بدون مانع با شیب و عرض و کفپوش مناسب	۵. خدمات رفاهی مناسب داخل پارک	۶. سرویس های بهداشتی ویژه معلولین	۷. وجود تابلو و علائم راهنما و حسی ویژه معلولان	۸. وجود آبنما و گیاهان خوشبو
۱. آزادی	-	-	-	+	-	-	-	-	+
۲. ولیعصر	-	-	-	-	-	-	-	-	+
۳. باغ ملی	-	-	-	-	-	-	-	-	-
۴. جنت	-	-	-	+	+	-	-	-	+
۵. شهدا	+	-	-	-	-	+	-	-	-
۶. علوی	-	+	-	-	-	-	-	-	-
۷. شهروند	-	+	+	+	-	+	-	-	-
۸. ابوذر	-	-	-	-	-	-	-	-	-
۹. جماران	-	-	-	-	-	+	-	-	-
۱۰. حاشیه بلوار دکتر حسابی	-	+	-	-	-	-	-	-	-
۱۱. نمازی	-	+	-	-	-	+	-	-	-
جمع به درصد	۹٪	۳۶٪	۲۷٪	۹٪	۳۶٪	۹٪	۰٪	۲۷٪	

نتیجه گیری

با توجه به نتایج حاصل از بخش ۴، ۱۲ به صورت میانگین نتایج زیر بدست آمده است:

میزان ۹٪ از بوستانهای منتخب مناطق یازده گانه دارای توقفگاه ویژه معلولین در کنار پارک، ۳۶٪ دارای دسترسی ایمن و آسان به پارک و ۲۷٪ دارای ورودی مناسب پارک برای معلولین و ۹٪ مسیر بدون مانع با شیب و عرض و کفپوش مناسب دارند همچنین در خصوص خدمات رفاهی مناسب داخل پارک ۳۶٪ از بوستانهای مذکور

مناسب سازی شده است و ۹٪ از بوستان ها دارای سرویس بهداشتی مناسب معلول می باشند و متأسفانه هیچ یک از بوستان ها دارای تابلو و علائم راهنما و حسی ویژه معلولان نمی باشد نهایتاً در خصوص وجود آبنما و گیاهان خوشبو میزان ۲۷٪ از بوستان های مذکور مناسب می باشند.

بنا به آمارهای رسمی کشور در سال ۱۳۹۰: تعداد معلولان کشور ۱۰۱۷۶۵۹ نفر (۳۵ / ۱ درصد جمعیت کشور) دچار معلولیت هستند. محیط های شهری، فضای زندگی روزمره شهروندان است و باید توانایی پذیرش کلیه افراد و تأمین خدمات رفاهی مربوط به آنها را داشته باشد. همچنین با توجه به نتایج حاصل فوق نابسامان بودن فضاهای شهری و عدم انطباق آنها با نیازها و خواسته های این افراد سبب منزوی شدن آنها شده است. لذا ساماندهی و مناسب سازی دوباره این فضاها در واقع بازگرداندن این افراد به زندگی اجتماعی و فعالیت دوباره است.

با عنایت به اسناد تصویری ارائه شده و موضوع اولیه طرح بوستان های سطح شهر، پارک های مذکور با موضوع و هدف اولیه همخوانی مناسبی دارد و در آن از پتانسیل های طبیعی موجود در حد مطلوبی بهره برداری شده و کف سازی نیز مناسب و همخوان با بستر می باشد. لازم بذکر است با توجه به شیب حاکم بر بستر طبیعی امکان بهره برداری تمام معلولین طبق تعریف سازمان بهزیستی موجود نیست، به همین دلیل در بخش ورودی، فضایی با رعایت ضوابط معلولین طراحی و اجرا گردیده تا ابزار رفاه این قشر از جامعه نیز در حد بضاعت تأمین گردد.

در پایان امید است این پژوهش بتواند کمکی هرچند ناچیز در جهت اصلاح، بهبود و مناسب سازی طراحی پارک ها و اماکن عمومی داده باشد که اجرای آنها نه تنها لازم بلکه امر ضروری جهت کمک به کسب استقلال فردی و اجتماعی جانبازان و معلولین می باشد چنانچه تجربیات توانبخشی در جهان ثابت کرده است که بازتوانی و دستیابی معلولین به استقلال در زمینه زندگی فردی و اجتماعی بدون سازگاری محیط زیست غیر ممکن است بر عکس در صورتی که وضعیت خاص جسمانی و معلولیتی افراد در طراحی شهری و تجهیزات مسکونی و تفریحی در نظر گرفته شود شخص معلول قادر خواهد بود کلیه امور زندگی خود را به تنهایی و بدون کمک و دخالت دیگران انجام دهد. دسته بندی اشکالات به منظور اصلاح و مناسب سازی فضای بوستان برای معلولین در سه برنامه پیشنهادی کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت در زیر آورده شده است.

توضیحات	برنامه ها
ایجاد رمپ، پل و پله در کلیه اختلاف سطوح بوستان حسب ضوابط و استاندارد های موجود در کلیه نقاط پارک	برنامه کوتاه مدت
تهیه و نصب علام راهنمایی و نقشه بوستان با قابلیت استفاده برای معلولین حسب ضوابط و استانداردهای موجود در کل بوستان	
مناسب سازی آبخوری ها برای معلولین در کلیه نقاط بوستان حسب ضوابط و استاندارد ها	

در نظر گیری و یا احداث (در صورت عدم وجود) پارکینگ ویژه معلولین حسب ضوابط و استانداردها	
هرس کردن درختان در کلیه مسیرهای بوستان	
کاشت گیاهان معطر در حاشیه مسیر های پارک جهت افزایش خوانایی مسیر برای عبور معلولین	
اصلاح کفسازی مسیر های اصلی و فرعی بوستان و مناسب سازی آنها جهت استفاده معلولین حسب ضوابط و استانداردها	
اصلاح و بازنگری در طرح ورودی با قابلیت تشخیص و دسترسی برای معلولین و به ویژه نابینایان	برنامه میان مدت
تهیه و نصب وسایل ورزشی و تفریحی با قابلیت تغییر ویژه استفاده معلولین در بوستان	
همسطح نمودن کلیه تاسیسات با مسیر پیاده رو یا در نظر گیری اتاق تاسیسات با رعایت ضوابط مربوطه در مکان مناسب	
نورپردازی مناسب به منظور افزایش خوانایی مسیرهای بوستان	
احداث آبنما در حاشیه مسیر های پارک جهت افزایش خوانایی مسیر برای معلولین	
طراحی بوستان ها به دور از پیچیدگی و رعایت ضوابط مربوط به اختلاف سطح بر اساس چک لیست پیشنهادی	برنامه بلند مدت
ایجاد کارگروه به دبیری حوزه مدیریت خدمات طراحی شهری به منظور استخراج و تهیه ضوابط و دستور العمل با حضور مراجع ذی نفع و ذی مدخل از جمله: نمایندگان محترم شورای شهر، سازمان سیما، منظر و فضای سبز شهری، معاونت شهرسازی و معماری، مدیریت طراحی شهری، سازمان بهزیستی و سایر مراجع ذی صلاح.	
تهیه چک لیست پیشنهادی منتج از تصمیمات کارگروه و ابلاغ به بخش اجرایی به منظور رعایت موارد	
برگزاری بازدید و انجام نظارت عالیه در پروژه ها توسط کارگروه یا نمایندگان ایشان و بررسی میزان تحقق پذیری موارد به صورت مستمر	

منابع

- سعیدنیا، احمد. 1378. کتاب سبز راهنمای شهرداری ها، کاربری زمین شهری، مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهری وزارت کشور.
- مرکز آمار ایران. 1390. سرشماری عمومی نفوس و مسکن ایران.
- طرح تفصیلی شهر شیراز ضوابط و مقررات شهرسازی و ساختمانی
- ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای معلولین جسمی و حرکتی مورخ ۸/۳/۶۸
- کارگری، ملیحه، (1370)، معلولان و پارک، انتشارات واحد آموزش و تحقیقات سازمان پارک ها، زمستان.
- رئیسی دهکردی، بهمن، (1376)، معلولان و سد معبرهای معماری و ساختمانی، انتشارات سازمان حمل و نقل و ترافیک تهران.
- حجتی، اسماء، (1386)، معیارهای طراحی پارک برای معلولان، نشریه الکترونیکی معماری منظر.
- تقوایی، مسعود و مرضیه شاهوردیان، (1381)، برنامه ریزی و طراحی فضای سبز شهری و تأثیرات متقابل آن بر انسان و طبیعت، مجله سپهر.
- بدلا، سید محمدرضا، (1383)، نقش مردم در فرآیند مناسب سازی، همایش سراسری مناسب سازی محیط های شهری برای افراد دارای معلولیت، انتشارات سازمان بهزیستی استان قم، مردادماه.
- حکمتی، جمشید، (1371)، طراحی باغ و پارک، انتشارات فرهنگ جامع، چاپ سوم.
- حناچی، سیمین، (1383)، نقش آگاهی عمومی و آموزش تخصصی در مناسب سازی محیط شهری، مجموعه مقالات کارگاه تخصصی طراحی فضاهای عمومی قابل دسترسی برای کم توانان جسمی، مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن، 17 و 18 آذر ماه.
- رفیع زاده، ندا و ماندگار مهران، (1383)، پیوسته سازی معابر پیاده، مشکلات و راهکارهای اجرایی، مجموعه مقالات کارگاه تخصصی طراحی فضاهای عمومی قابل دسترسی برای کم توانان جسمی، 17 و 18 آذرماه.
27. Knudson, P. 1999. Creating a more accessible and Equitable Environment, Web site: Hills Therapy Services, Australia Studies, Pages 1-3.
29. Marcus, C. and Francis, C. 1990. Propel Places, Design Guideline for urban open Space, New York.
41. Yeats, M. 1999. Integrating urban design: Meeting the needs of people, Velocity 99 Graz Australia, Australia Stud.

Adaptation of public park space for the use of the disabled and the physically and physically disabled (Case study of one park for each of the eleven districts of Shiraz)

Hossein Ansari¹

Mahtab Mohammadzadeh²

Date of Receipt: 2022/03/15 Date of Issue: 2022/04/26

Abstract

Urban public spaces have an important role in urban development programs, which includes the creation of appropriate spatial and physical contexts for all sections of society to use public services and facilities, for better mobility and easier access to the city. In this writing, according to the criteria and criteria in the sources and including it in field observations, also by examining the status of selected parks in Shiraz for the use of this group is examined and evaluated. In the present study, an applied descriptive method has been used; Which is data collection through library and field methods, also for selecting samples, Cochran sampling method has been used. Considering the optimal design criteria for the disabled and also identifying the features of the parks in the 11 regions of Shiraz, the problems in order to improve and adapt the park space for the disabled are presented in three proposed programs: short-term, medium-term and long-term.

Keywords

Adaptation, the disabled, the park, the physically challenged

1. Master of Architectural Engineering.
2. Master student of urban design.